

Vad vet vi om rusmedel?

Vad är rusmedel? Vilka rusmedel finns det?

Årskurs 7, lektion 1

Åbo stads projekt för förebyggande rusmedelsarbete Selvästi JEES! (Nyktert JESS!) 2023–2025, Sanna Tahko & Kristiina Helenius

Källor:

Institutet för hälsa och välfärd

Ehyt rf

Centralförbundet för Mental Hälsa

Droglänken

	Lagliga rusmedel	Olagliga rusmedel	Andra skadliga ämnen/ föreningar
Under 18 år	X	X	X
K-18	Tobak, svaga alkoholdrycker (alkohol 1,2–22%). Nikotinpåsar. E-cigarettor (produkter i gatuhandeln olagliga). Snus (försäljning och köp olagligt i Finland.)	Droger, t.ex. cannabis, kokain, ecstasy, heroin. Nikotinprodukter med över 20 mg nikotin (t.ex. vissa e-cigarettor). Olagliga i Finland för personer i alla åldrar!	Läkemedelsmissbruk. Blandmissbruk. Alla kemikalier som används i berusningssyfte.
K-20	Starka alkoholdrycker, t.ex. vodka, alla med över 22 % alkohol		

Rusmedelsfakta

- [Kahoot!](#)
- Logga in i spelet med EGET förnamn.

World cafe-övning

- Klassen delas in i 4 grupper.
- Varje grupp får ett papper med en fråga med rusmedelstema. Gruppen har 3–4 minuter tid att svara. När tiden tar slut ges frågorna vidare till följande grupp. Varje grupp svarar på varje fråga.
- Syftet är att skriva gruppens åsikter om frågan på pappret, man behöver inte söka information.
- När grupperna har svarat på alla frågor presenterar grupperna resultaten för klassen. Svaren diskuteras tillsammans.
- Om du vill kan du lämna affischerna t.ex. på väggen i klassen för att påminna om ämnet.

Beroende och identifiering av egna styrkor

Årskurs 7, Lektion 2

Åbo stads projekt för förebyggande rusmedelsarbete Selvästi JEES! (Nyktert JESS!) 2023–2025, Sanna Tahko & Kristiina Helenius

Källor:
Institutet för hälsa och välfärd
Ehyt rf
Centralförbundet för Mental Hälsa
Droglänken
Mannerheims Barnskyddsförbund

Beroende

- Vad är beroende?
- Vad kan man bli beroende av?
- Hur påverkar beroendet livet?

- Stämpling

Beroende

- Tvångsmässigt behov av något rusmedel eller någon verksamhet.
- Det psykiska eller fysiska tillståndet ger tillfällig tillfredsställelse.
- Arvsfaktorer, upplevelser i barndomen och ungdomen, stress och krissituationer i livet kan påverka hur lätt människan blir beroende.
- En beroende person identifierar eller medger inte alltid sitt beroende.
- Allvarligt beroende är en sjukdom.
- Skadeverkningar av beroende kan vara t.ex. hälsorisker, försämrade relationer, ekonomiska nackdelar (t.ex. anskaffning av rusmedel, penningspelande).

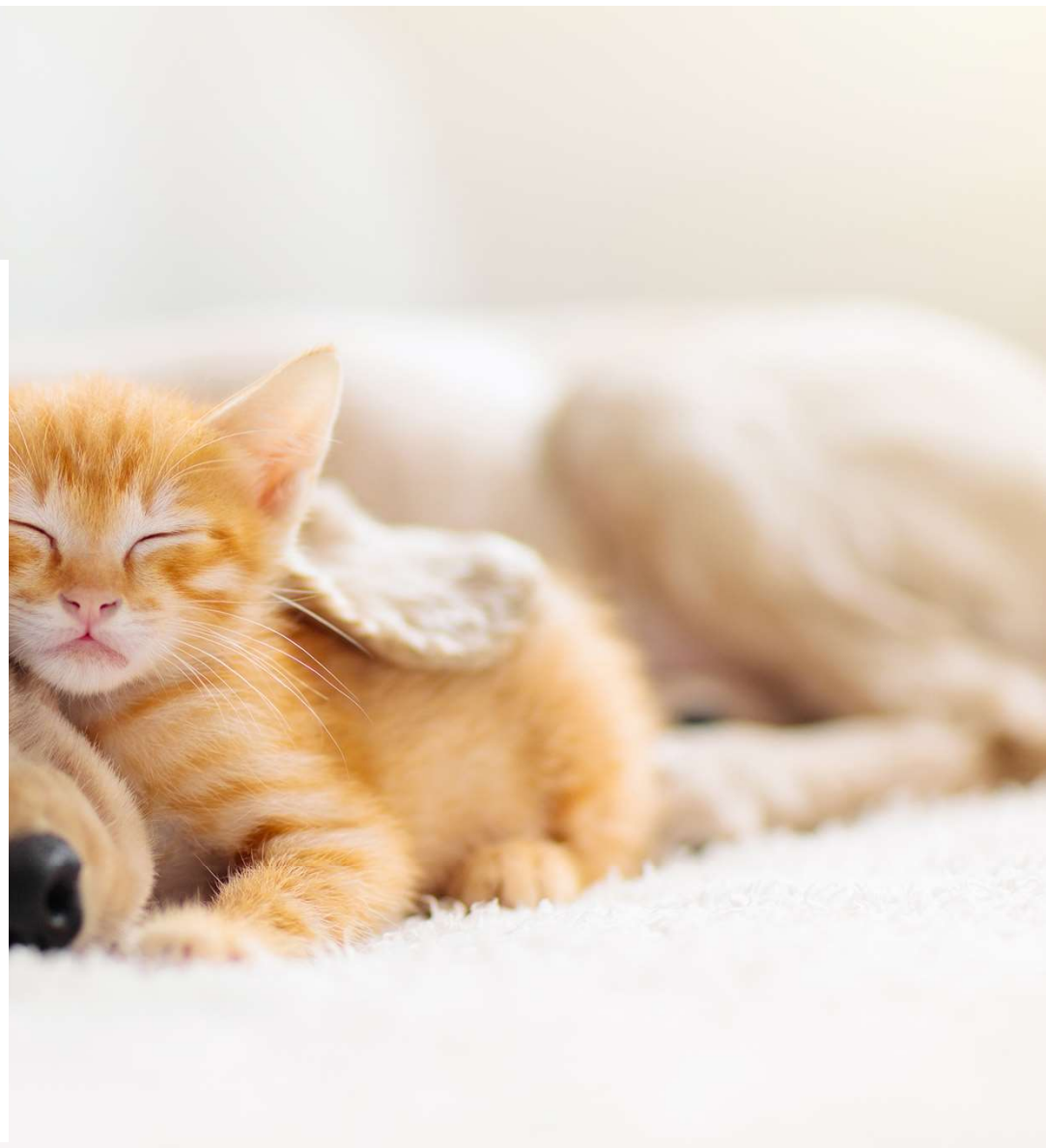
Faktorer som skyddar mot missbruksproblem

- Nära relationer till familjen/en annan pålitlig vuxen.
- God självkänsla, positiv självbild.
- Känsla av delaktighet (hobby, kompisar, skola, arbete, familj osv.).
- Starka sociala och emotionella färdigheter.
- Framgångar.
- Närmiljöns ansvarsfulla inställning till rusmedel.
- **Bristen på ovan nämnda innebär inte att den unga säkert blir missbrukare, men risken är större.**

Egna styrkor

- Det är viktigt att identifiera sina egna styrkor och egenskaper.
- En god självkänsla skyddar också mot skadlig användning av rusmedel och uppkomsten av beroende.
- Självkänslan kan stärkas!
- Uppgiften Utbyte av egenskaper

Elämän pelikortit

1. Lähiviikkojen päällimmäinen tunne

Olen hilpeä.
Olen surullinen.
Olen nälkäinen.
Olen pettynyt.
Olen kateellinen.
Olen onnellinen.
Olen pohtiva.
Olen ihastunut.
Olen tyytyväinen.
Olen iloinen.
Olen väsynyt.

2. Taidot

Osaan ajaa mopolla.
Osaan lukea karttaa.
Osaan skeitata.
Osaan piirtää.
Osaan nikkaroida linnunpöntön.
Osaan lasketella.
Osaan hoitaa lapsia.
Osaan laulaa.
Osaan selittää leikin säännöt.
Osaan kertoa tarinoita.
Osaan kertoa vitsejä.

3. Sosiaaliset taidot

Osaan kuunnella.
Osaan kertoa, mitä haluan.
Osaan sanoa ei.
Keksin hauskoja juttuja.
Huomaan, milloin apuani tarvitaan.
Osaan pyytää apua tarvittaessa.
Osaan rohkaista.
Maltan odottaa vuoroani.
Osaan lohduttaa.
Osaan käyttäytyä hyvin.
Annan toisille suunvuoron.

4. Fyysiset ominaisuudet

Olen vahva.
Olen kaunis.
Olen pitkä.
Olen notkea.
Olen terve.
Olen pieni.
Olen nopea juoksemaan.
Olen iso ja turvallinen.
Jaksan nostaa painavia tavaroita.
Olen mukavan näköinen.
Olen komea.

5. Psyykkiset ominaisuudet

Olen iloinen.
Olen innostuva.
Olen rohkea.
Olen huumorintajuinen.
Olen ystävällinen.
Olen hauska.
Olen kärsivällinen.
Olen itsenäinen.
Olen reipas.
Olen seurallinen.
Olen rauhallinen.

Framtidens jag! Extra uppgift.

Skriv på papper 5 saker som du önskar att ska hända dig i framtiden (t.ex. studier, boende, arbete, närstående, hobbyer osv.)

Fundera på hur beroende, användning av rusmedel eller andra problem kan påverka förverkligandet av dina drömmar.

Hur kan jag stärka de goda saker i mitt liv som hjälper mig att förverkliga mina drömmar?

Brott(?)

Laglighetsfostran för
årskurs 7
Våld i nära relationer

Saara Juutinen, Alvin Koskinen, Laura Kiviranta, Paula Mäkelä och Reetta Vainio

[Förstasidan – Brottsofferjouren \(riku.fi\)](#)

<https://www.nuoretjarikollisuus.fi/sv>

[Strafflag 39/1889 - Uppdaterad lagstiftning - FINLEX ©](#)

[Det finns många olika typer av brott - Polisen](#)

[Net skyddshem Hjälp vid familjevåld – trygghet i nära relationer](#)

Case-uppgift från boken Konstaapeli Daniel tässä, moro! (Konstapel Daniel här, tjena!) (Kalejaiye, Daniel, 2022)

TURKU
ÅBO

De vuxna ansvarar för barnens säkerhet

Personer under 18 år ska skyddas mot alla former av verksamhet som äventyrar tillväxten och utvecklingen.

Barnet har rätt att få information om världen på sin åldersnivå.

Barnets ansvar är att lära sig av världen

Vi strävar tillsammans efter en bättre verklighet. Var och en är skyldig att känna till lagen.

Var och en ansvarar också för sina egna handlingar

- straffrättsligt ansvar
- skadeståndsskyldighet

Vad säger lagen? Testa om du vet! (på finska)

<https://www.nuoretjarikollisuus.fi/articles/mita-laki-sanoo>

Bilder: pixabay

Vad är våld?

- Allt som avsiktligt har gjorts för att skada någon annan eller såra någon annan är våld.
- Ibland kan det vara svårt att identifiera våld, eftersom endast fysiskt våld ofta uppfattas som våld.
- Ofta kan det också hända att våldet förblir dolt om utomstående inte kan identifiera det eller inte vågar ingripa.
- Man ska alltid ingripa i våld, oberoende av i vilken miljö det sker.

➤ Våldet upphör sällan av sig självt

- Våld kan vara:

Fysiskt

- Knuffa, riva i håret, strypa, sparka och slå.
- Fysiskt våld lämnar inte alltid synliga spår. Psykiska spår lämnar det alltid

Psykiskt

- Kränkande öknamn, skällsord eller illabehandling.
- Det kan vara att göra någon till åtlöje offentligt eller ske inom fyra väggar.
- Hot om våld är psykiskt våld.

Sexuellt våld

- Till exempel våldtäkt, tvingande till sex och påtryckningar, fotografering utan tillstånd, utnyttjande av en person som sover eller har slocknat samt sexuellt antastande är sexuellt våld.

Socialt

- T.ex. kontroll av den fria rörligheten eller begränsning av kontakten med vänner och släktingar samt hot om social isolering.

Ekonomiskt

- Till exempel att förhindra en annan från att använda pengar
- Inte låta den andra ha egna pengar
- Begränsning av den ekonomiska beslutanderätten
- Olovlig användning av annans egendom eller pengar.

Religiöst

- Förakta eller till och med förneka någon annans religiositet
- Tvång att följa en religions normer och regler.

Våld i nära relationer

- Våld i familjen eller i en parrelation kallas våld i nära relationer.
- Det kan vara våld inom familjen, våld i en parrelation eller våld mellan kompisar.
- **Våld är aldrig acceptabelt och ska inte förekomma i någon mänsklig relation.**
 - Var och en av oss har rätt att vara sig själv, utan rädsla, även i kamratrelationer och på fritiden
 - Grälet blir våld när den som upplever våld inte längre vågar säga sin åsikt, eftersom hen är rädd för hur den andra ska reagera.
 - Till normala gräl hör att parterna i grälet fritt kan framföra sin egen åsikt utan rädsla för konsekvenserna.
- Normalisera inte heller våld i ditt sätt att prata.
 - Observera: Alla känslor är alltid tillåtna. Alla gärningar är inte.

De vanligaste brotten bland unga

- Egendomsbrott
 - snatteri, stöld och rån **Böter–4 år fängelse**
- Vilseledande
 - bedrägeri och ocker **Böter–4 år fängelse**
- Trafikbrott
 - äventyrande av trafiksäkerheten **Böter–2 år fängelse**
 - körning av ett fordon utan behörighet **Böter–10 år fängelse**
- Våld och tvång
 - olaga hot
 - tvång och misshandel
- Sexualbrott
 - spridning av en video eller bild med sexuell nyans som tagits av ett barn **Böter–6 år fängelse**

OBS! Dessa är brott också i sociala medier!

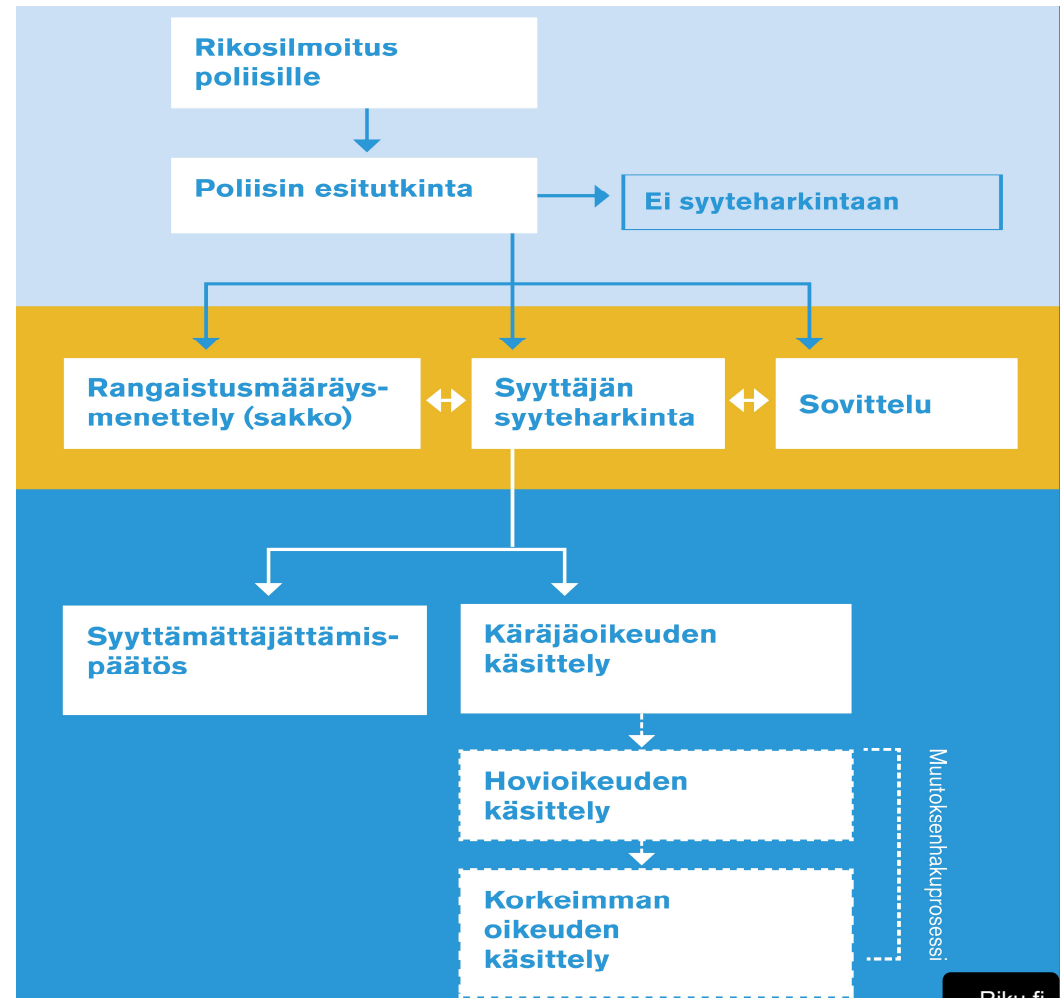

Bild: Polisinrättningen i Helsingfors

Straffprocessens förlopp

- För personer som fyllt 15 år framskrider en eventuell straffprocess enligt bilden.
- När det gäller förbrytare under 18 år görs en barnskyddsanmälan och den ungas och familjens helhetsituation utreds.
- Skadeståndsskyldigheten gäller även personer under 15 år.
- Brottsoffret upplever ofta stark rädsla, skuld och skam.

Exempel på brott som begås av unga

Rån Mars 2024

- 6 personer rånar telefon och hörlurar av en 16-åring med hot om våld. Gärningen filmas.
- 2 av gärningspersonerna över 15 år
- Dom 7 månader villkorligt fängelse
- [Teinipojat piirittivät 16-vuotiaan kerrostalon pihalla ja hakkasivat hänet - PK-seutu | HS.fi](#)

Ärekränkning 2022

- Ungdom X publicerade en bild i Snapchat där hen hade en identifierbar skada i ansiktet. X lät förstå att pojkvännen hade orsakat skadan.
- Ingen polisanmälan hade gjorts om eventuell misshandel.
- **16-åringen** dömdes till 15 dagsböter för ärekränkning som begåtts som ung person.
- [Nuori tyttö kertoi Snapchatissä poikaystävänsä pahoinpidelleen hänet – sai lopulta itse tuomion kunnianloukkauksesta | Paikalliset | Helsingin Uutiset](#)

Olaga hot Maj 2023

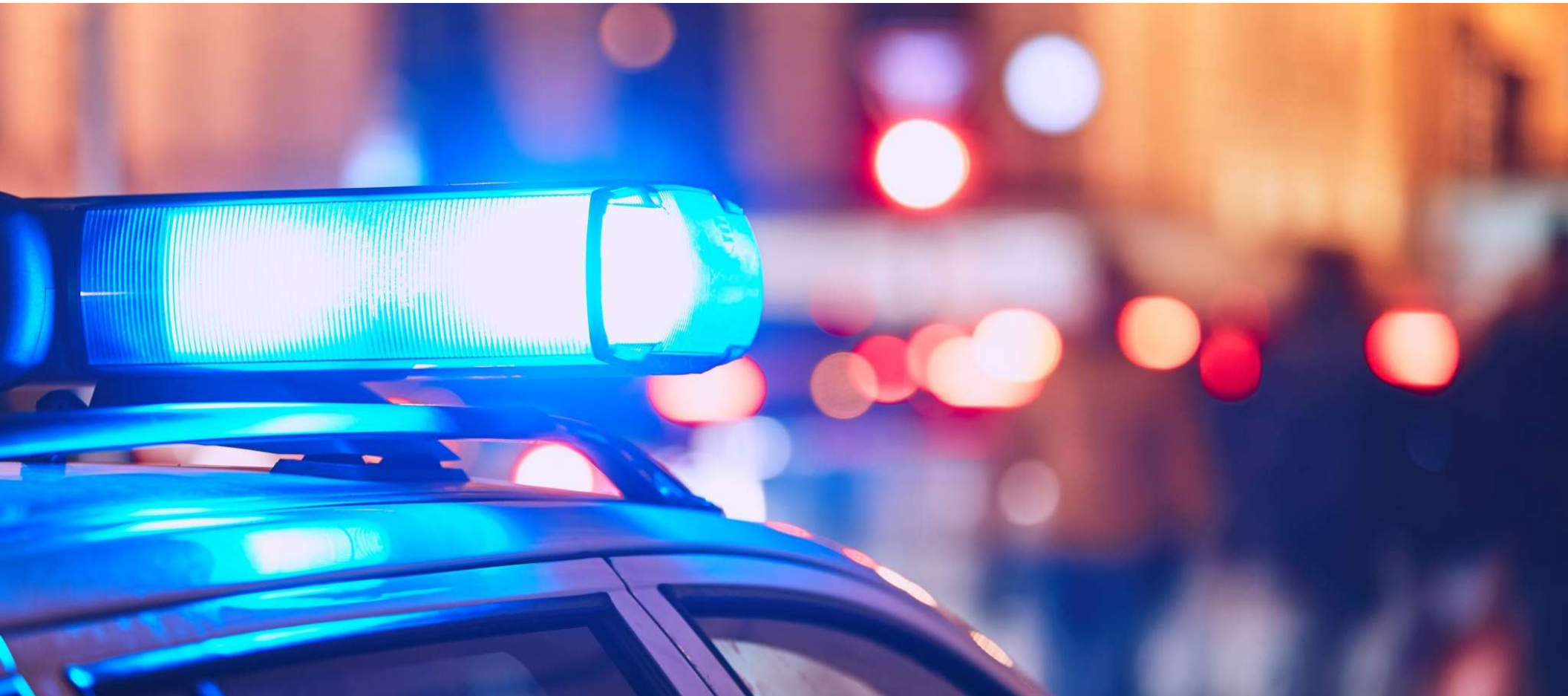
- En stor grupp ungdomar samlades för att spela fotboll.
- Situationen eskalerade och dödshot ropades ut under evenemanget.
- Ärendet framskred till polisutredning som misstanke om olaga hot.
- [Yli sata nuorta kokoontui jalkapallopeleihin Lappeenrannassa – poliisi tutkii, tapahtuiko siellä laiton uhkaus | Kotimaa | Yle](#)

Misshandel Februari 2023

- En 14-åring slogs i ansiktet på skolgården och hans plånbok stals
- Förbrytaren var 16 år
- Dom för misshandel: 60 dagsböter (=360 euro). Skadestånd som betalas till offret 500 euro. Rättskostnader som betalas till offret 1000 euro.
- [14-vuotias pahoinpideltiin tamperelaisen koulun pihalla kesken koulupäivän - Tampereen seutu - Iltasanomat](#)

TURKU

Uppgift: Bli brottsutredare

Avslutning på hemmafest

Tuukka och Ansku tillbringar tid tillsammans på en hemmafest.

Tuukka tar en öl ur sin ryggsäck och bjuder även Ansku på en öl, för han har gott om dem. Kompisarna dricker lugnt under kvällens lopp och pratar om allt möjligt. Kring midnatt börjar båda bli trötta och sätter sig på soffan. I något skede somnar Tuukka och Ansku är ännu vaken. Ansku har inte berättat det, men hon är förtjust i Tuukka. Ansku beslutar att förflytta sig tätt intill Tuukka och rör vid Tuukkas inre lår och förflyttar sig så småningom mot grenen. Tuukka vaknar till och skuffar argt och förvirrat bort Anskus hand. De försöker prata om ämnet, men händelsen ger Tuukka sådan ångest att han beslutar att lämna platsen helt och hållet.

När Tuukka har gått blir Ansku ensam och är upprörd, men snart kommer festens värd Samu och tar henne i handen och drar henne med sig till ett annat rum. Det finns fyra pojkar i rummet. Pojkarna tar plötsligt fram cannabiscigaretter och ska just tända på när Ansku beslutar att gå. Samu tar Ansku i handen och försöker hålla henne i rummet, men Ansku river sig loss och lämnar festen för att gå hem.

Tuukka gör sig skyldig till lin
alkoholbrott som under 18-
åring. Kapitel 50a § 3

Ansku gör sig skyldig till sexuellt
antastande. Kapitel 20 § 5a

Pojkarna i rummet gör sig skyldiga till
straffbart bruk av narkotika
Kapitel 50 § 2a

Var får man hjälp i olika situationer?

- [RIKU.FI](https://www.riku.fi)

Brottsofferjouren 116 006 betjänar på finska må–fr kl. 9–20. (avgiftsfri + anonym) på webbplatsen RIKU-Chat.

- [MLL.FI](https://www.mll.fi)

MLL Barn- och ungdomstelefon 116 111 måndag till fredag kl. 14–20, lördagar och söndagar kl. 17–20 (avgiftsfri + anonym)

- [Ehyt.fi](https://www.ehyt.fi)

EHYT rf:s missbrukarrådgivning Telefonnummer: 0800 900 45 (avgiftsfri + anonym + du kan ringa när som helst)

112-applikationen (servicerådgivning, informationssökning)

[Väkivalta kaverisuhteissa \(Våld i kompisrelationer\) - Nettiturvakoti](#)

Vad vet vi om rusmedel?

Årskurs 8, lektion 1

Åbo stads projekt för förebyggande rusmedelsarbete Selvästi JEES! (Nyktert JESS!) 2023–2025, Sanna Tahko & Kristiina Helenius

Källor:

Institutet för hälsa och välfärd

Ehyt rf

Centralförbundet för Mental Hälsa

Droglänken

	Lagliga rusmedel	Olagliga rusmedel	Andra skadliga ämnen/ föreningar
Under 18 år	X	X	X
K-18	Tobak, svaga alkoholdrycker (alkohol 1,2–22%). Nikotinpåsar. E-cigarettor (produkter i gatuhandeln olagliga). Snus (försäljning och köp olagligt i Finland.)	Droger, t.ex. cannabis, kokain, ecstasy, heroin. Nikotinprodukter med över 20 mg nikotin (t.ex. vissa e-cigarettor). Olagliga i Finland för personer i alla åldrar!	Läkemedelsmissbruk. Blandmissbruk. Alla kemikalier som används i berusningssyfte.
K-20	Starka alkoholdrycker, t.ex. vodka, alla med över 22 % alkohol		

Rusmedelsfakta

- [Kahoot!](#)
- Logga in i spelet med EGET förnamn.

World cafe-övning

- Dela in er i 4 grupper.
- Varje grupp får ett papper med en fråga med rusmedelstema. Gruppen har 3–4 minuter tid att svara. När tiden tar slut ges frågorna vidare till följande grupp. Varje grupp svarar på varje fråga.
- Syftet är att skriva gruppens åsikter om frågan på pappret, man behöver inte söka information.
- När grupperna har svarat på alla frågor presenterar grupperna resultaten för klassen. Svaren diskuteras tillsammans.
- Om du vill kan du lämna affischerna t.ex. på väggen i klassen för att påminna om ämnet.

Beroende och betydelsen av resurser

Årskurs 8, lektion 2

Åbo stads projekt för förebyggande rusmedelsarbete Selvästi JEES! (Nyktert JESS!) 2023–2025, Sanna Tahko & Kristiina Helenius

Källor:

Institutet för hälsa och välfärd

Ehyt rf

Centralförbundet för Mental Hälsa

Droglänken

Mietin että niin teen tämänkin kanssa.

Beroende

- Vad är beroende?
- **Eget val eller sjukdom?**
- Vilka saker förknippade med beroende ser du på bilden?
- Abstinenssymtom --> spiralen växer lätt obemärkt

Faktorer som skyddar mot missbruksproblem

- Nära relationer till familjen/en annan pålitlig vuxen.
 - Sunt självförtroende, positiv självbild, egna resurser.
 - Känsla av delaktighet (t.ex. hobby, kompisar, skola, arbete, familj, spelgrupp).
 - Goda sociala och emotionella färdigheter.
 - Framgångar.
 - Närmiljöns ansvarsfulla inställning till rusmedel.
- **Bristen på ovan nämnda innebär inte att den unga blir missbrukare. Då är det dock viktigt att fundera på hur man själv kan förbättra dessa saker i sitt liv.**

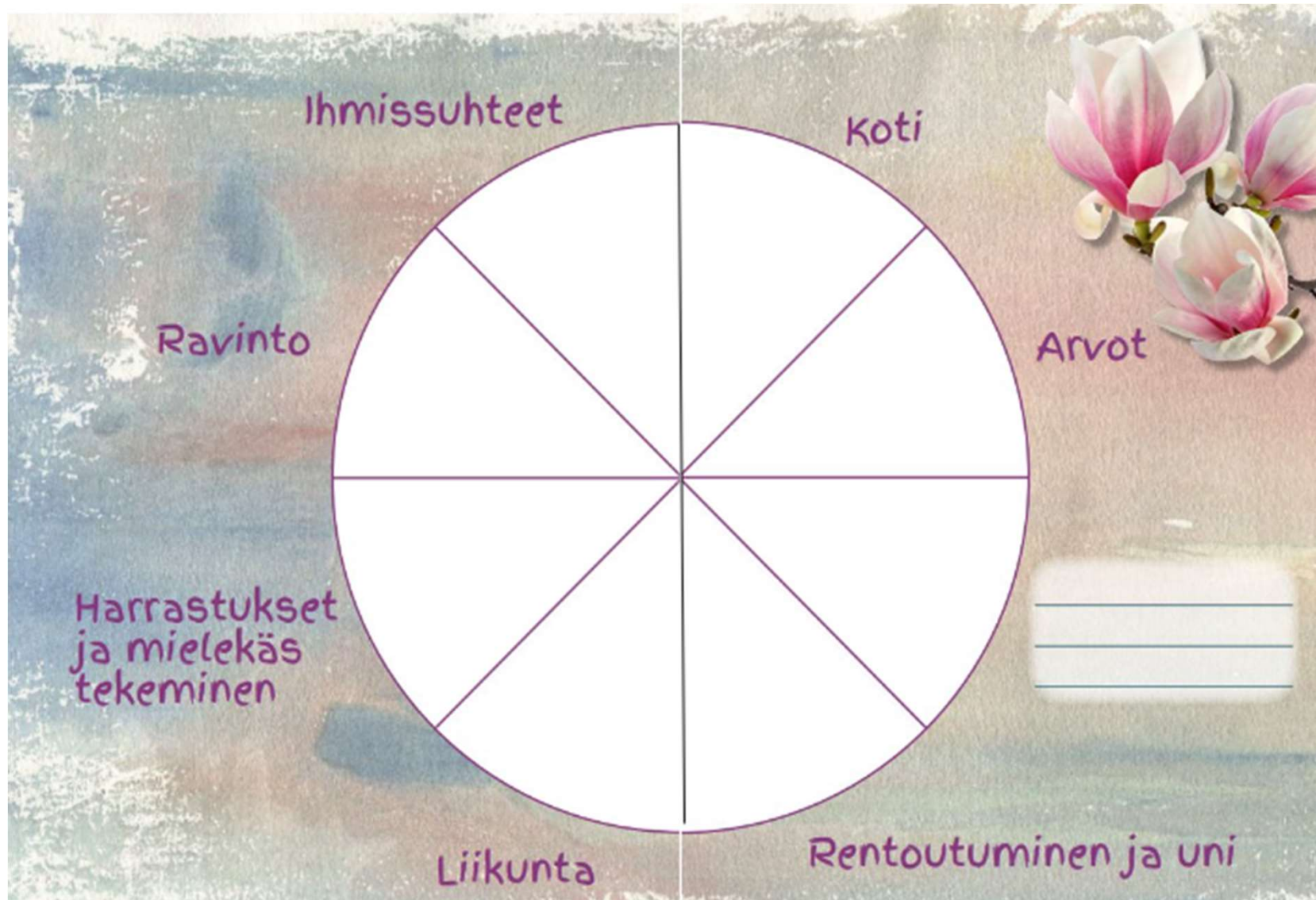
Resurser

- Resurser är personliga för alla. De ger oss stöd och styrka i våra liv.
- Man kan identifiera saker som ger resurser till exempel genom att fundera på vilka saker som är trevliga att göra, vad man väntar på och vad som inspirerar!
- **Vad hjälper dig att orka i svåra situationer? Vad hjälper mig att uppnå mina mål.**
- **När allt går snett i livet hjälper resurserna till att klara av situationerna.**

Resurscirkel

- Med hjälp av resurscirkeln kan du granska hur mycket kraft du får från olika livsområden.
- Resurscirkeln är indelad i åtta delområden. Fundera på hur mycket resurser olika delområden ger dig för tillfället.
- **Färglägg varje "del" så mycket som du upplever att det livsområdet ger dig resurser för tillfället.**
- Vid den tomma delen kan du lägga till något eget som ger dig resurser.

www.zekki.fi

- Gå till adressen www.zekki.fi
- Välj den lägsta åldersgruppen (15–17 år)
- Svara ärligt på frågorna utifrån dina egna tankar.

Rusmedelsanvändningens båda sidor

+ RUSMEDEL -

?

?

Var får jag hjälp med mina eller en närståendes missbruksproblem eller psykiska problem?

- Vi delar in oss i grupper.
- Vardera grupp får en egen A4 med olika teman.
- I gruppen söker ni olika aktörer i er egen stad av vilka ni kan få hjälp med problem, och skriver dem under rubriken.

Brott(?)

Laglighetsfostran för
årskurs 8
Yttrandefrihet och
relaterade frågor

Saara Juutinen Alvin Koskinen Laura Kiviranta Paula Mäkelä Reetta Vainio
Källor

[Förstasidan - Brottsofferjouren \(riku.fi\)](https://riksofferjouren(riku.fi)) <https://rikoksentorjunta.fi/sv/framsida>

<https://www.nuoretjarikollisuus.fi/> [Sua varten somessa](#)

[Strafflag 39/1889 - Uppdaterad lagstiftning - FINLEX @](#)

[Det finns många olika typer av brott - Polisen](#) Case-uppgift ur boken Konstaapeli Daniel tässä, moro! (Kalejaiye, Daniel, 2022)

TURKU
ÅBO

De vuxna ansvarar för barnens säkerhet

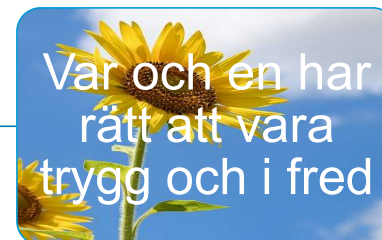
Personer under 18 år ska skyddas mot alla former av verksamhet som äventyrar tillväxten och utvecklingen.

Barnet har rätt att få information om världen på sin åldersnivå.

Barnets ansvar är att lära sig av världen

Vi strävar tillsammans efter en bättre verklighet. Var och en är skyldig att känna till lagen.

Var och en ansvarar också för sina egna handlingar

- straffrättsligt ansvar
- skadeståndsskyldighet

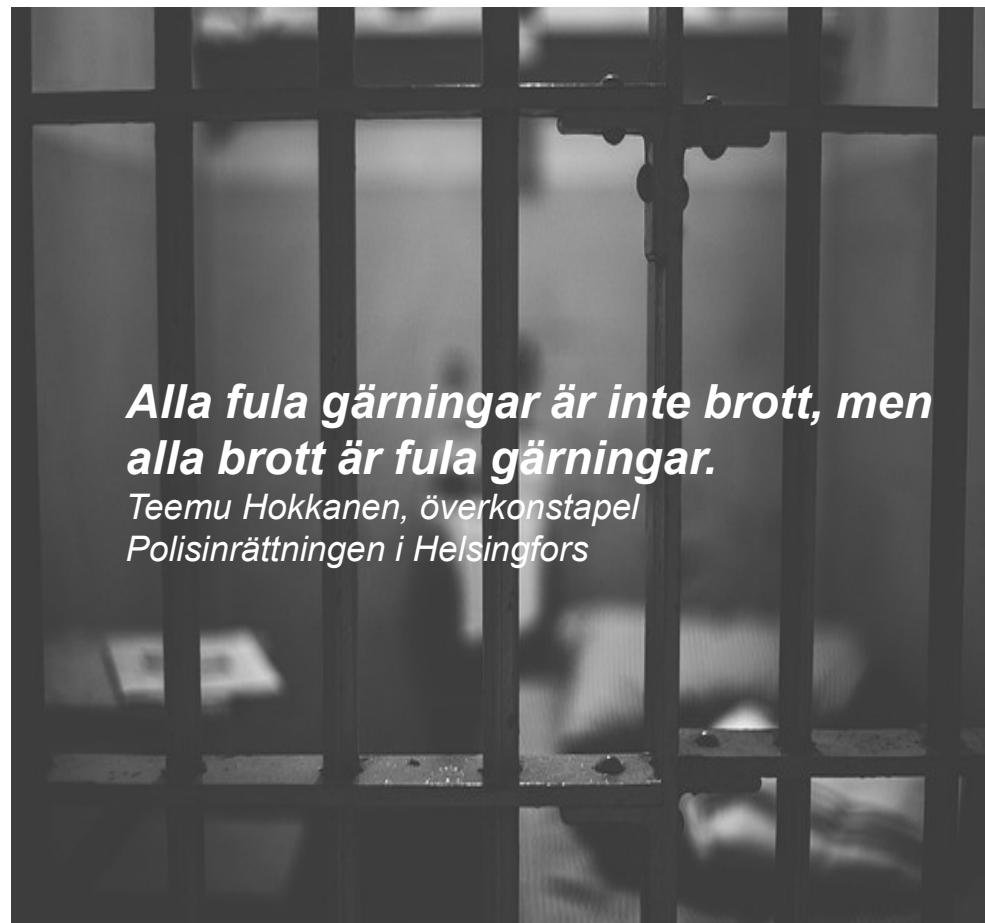
[Sopiiko tämä käytös kouluun \(youtube.com, på finska\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

Bilder: pixabay

De vanligaste brotten bland unga

- Egendomsbrott
 - snatteri, stöld och rån
 - **Böter–4 år fängelse**
- Vilsledande
 - bedrägeri och ocker
 - **Böter–4 år fängelse**
- Trafikbrott
 - äventyrande av trafiksäkerheten, körning av ett fordon utan behörighet
 - **Böter–2 år fängelse**
- Våld och tvång
 - olaga hot, tvång och misshandel
 - **Böter–10 år fängelse**
- Sexualbrott
 - spridning av en video eller bild med sexuell nyans som tagits av ett barn
 - **Böter–6 år fängelse**

Vad får man säga eller får man säga något alls?

- ✓ Yttrandefrihet: rätten att uttrycka sina åsikter.
- ✓ Yttrandefriheten är ett viktigt värde som måste försvaras.
- ✓ Yttrandefriheten berättigar dock inte till diskriminering, kränkning av en annan människas ära eller uppmaning till våld.
- ✓ Yttrandefrihet innebär inte att man får säga vad som helst. Vars och ens heder och privatliv tryggas också i grundlagen.
- ✓ Yttrandefriheten undanröjer inte det straffrättsliga ansvaret för uttalanden.
- ✓ Yttrandefriheten är inte en rättighet som kör över de övriga rättigheterna.
- ✓ Yttrandefriheten gäller också i sociala medier, men man kan inte heller där säga

Bild: pixabay

Vad kan du inte säga?

Yttrandefriheten har begränsningar om det man säger kränker någon annan.

Saker som man ska vara försiktig med:

- den andras liv
- hälsa
- sexuell integritet
- hemfrid
- integritet
- personlig frihet
- heder
- mänsklighet
- säkerhet

Eventuella påföljder:

- Ärekränkning
 - Spridande av ett osant påstående eller rykte om en annan
- Hets mot folkgrupp
- Kränkning av privatlivet
 - Om man sprider sanningsenliga uppgifter, antydningar eller bilder om någon annans privatliv till offentligheten, kan man göra sig skyldig till brott mot bestämmelserna om kränkning av privatlivet

Bild: pixabay

Exempel på brott bland unga

Ärekränkning 2023

- I sociala medier spreds bilder på en vit paketbil som påstods leta efter barn.
- Bilen har inget med saken att göra och har inte kontaktat barnen
- Ärendet har polisanmälts som ärekränkning.
- [Somessa levisi kuvia valkoisesta pakettiautosta, jonka väitettiin jahtaavan lapsia – nyt juorun levittäjät voivat joutua syytteeseen rikoksesta | Kotimaa | Yle](#)

Ärekränkning 2022

- Ungdom X publicerade en bild i Snapchat där hen hade en identifierbar skada i ansiktet. X lät förstå att pojkvännen hade orsakat skadan.
- Ingen polisanmälan hade gjorts om eventuell misshandel.
- **16-åringen** dömdes till 15 dagsböter för ärekränkning som begåtts som ung person.
- [Nuori tyttö kertoi Snapchatissä poikaystävänsä pahoinpidelleen hänet – sai lopulta itse tuomion kunnianloukkauksesta | Paikalliset | Helsingin Uutiset](#)

Olaga hot Maj 2023

- En stor grupp ungdomar samlades för att spela fotboll.
- Situationen eskalerade och dödshot ropades ut under evenemanget.
- Ärendet framskred till polisutredning som misstanke om olaga hot.
- [Yli sata nuorta kokoontui jalkapallopeleihin Lappeenrannassa – poliisi tutkii, tapahtuiko siellä laiton uhkaus | Kotimaa | Yle](#)

Video med lärarens sång

- En 15-åring lade upp en video där hans lärare sjunger på skolans valborgsfest på Youtube under rubriken "Karaoke of the mental hospital" och nämnde läraren vid namn
- dömdes 2007 till böter på 90 euro för ärekränkning, 800 euro ersättningar samt att betala lärarens rättegångskostnader till ett värde av 2 000 euro

Hets mot folkgrupp 2020

- Lekmannadomare skrev nedsättande om personer med utländsk bakgrund i sociala medier.
- Dom för två hets mot folkgrupp samt brott mot tjänsteplikt. Hen dömdes till sammanlagt 1 750 euro dagsböter.
- [Kouvolalainen maallikkotuomari tuomittiin kiihottamisesta kansanryhmää vastaan kahden somejulkaisun takia | Kymenlaakso | Yle](#)

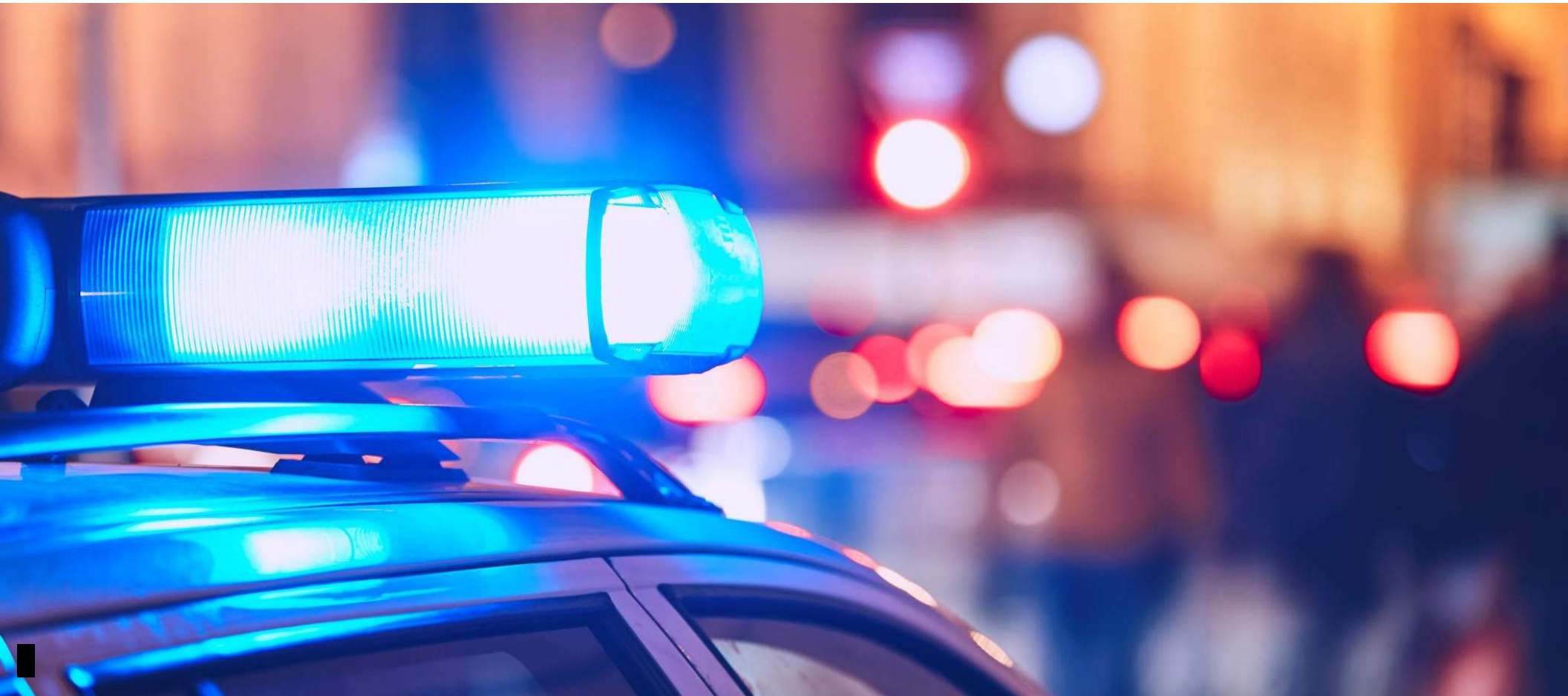
Olaga hot Juni 2024

- "Dödslista" i sociala medier
- Skrev en "dödslista" på sociala medier som ett skämt
- Undersöks som olaga hot
- [Somessa kiertäneen "tappolistan" tutkinta etenee – epäilty myönsi julkaisseensa listan | Uutisia lyhyesti | Yle](#)

Ärekränkning 2019

- Text mot mörkhyade på ett diskussionsforum:
Sommaren 2019 40 dagsböter (2 480 euro) för publicering av texten som var riktad mot mörkhyade på ett diskussionsforum i september 2017. Texten stödde vit makt och i den föreslogs att de medborgerliga rättigheterna skulle avskaffas för mörkhyade personer och att våld och andra allvarliga brott skulle tillåtas mot dem.

Uppgift: Bli brottsutredare

Vilka brott hittar du i berättelsen?

Marketta är 17 år och har köpt sin första lättviktsmotorcykel för pengar som hon länge sparat. Det är mycket som måste fixas på lättviktaren, så Marketta tillbringar en vecka från morgon till kväll i garaget. Hon har pratat mycket om lättviktaren med sina vänner och i sociala medier, så pressen att få köra den är stor. Äntligen får hon motorcykelns maskinsida i skick och Marketta kan visa cykeln för sina kompisar. Marketta har ännu inte hunnit satsa på cykelns utseende och därför ser cykeln nästan ut som om det skulle ha hittats i diket.

När Marketta träffar sina kompisar börjar de skratta. Allt sparande och flitigt arbete går till spillo, för att inte tala om Markettas stolthet över sin motorcykel. Under de följande veckorna fortsätter mobbningen och retandet om motorcykeln och Marketta kör snart endast nödvändiga skolresor med den. En fredag är Marketta på väg hem från skolan och startar sin lättviktare. Pojkgänget på gården börjar ropa "för inte oljud med skrotet", "borde du skuffa den i ån" och "min mormor kör en finare moped". Marketta håller tillbaka tårarna när hon lämnar platsen. När hon kör inser hon dock att mobbningen inte tar slut om hon inte står på sig, så Marketta tvärnitar och vänder tillbaka till skolgården.

På skolgården går Marketta mot pojkgänget. Pojkarna är förvirrade och lite rädda. "Nu får ni lov att sluta käftas", skriker Marketta och tar tag i den närmaste pojken, Samuel, och skakar honom kraftigt. De andra pojkarna försöker lugna ner Marketta, men Marketta släpper inte taget. Samuel lyckas äntligen skaka sig loss och pojkarna lämnar platsen.

Marketta springer efter pojkarna och slår den sista pojken med hjälmen mot bakhuvudet och en annan med knytnäven i tinningen.

Misshandel
Kapitel 21 § 5

Fundera tillsammans: är mobbning ett brott? Får den mobbade försvara sig själv och på vilka sätt?

Var får man hjälp i olika situationer?

- [RIKU.FI](https://www.riku.fi)

Brottsofferjouren 116 006 betjänar på finska må–fr kl. 9–20. (avgiftsfri + anonym) på webbplatsen RIKU-Chat.

- [MLL.FI](https://www.mll.fi)

MLL Barn- och ungdomstelefon 116 111 måndag till fredag kl. 14–20, lördagar och söndagar kl. 17–20 (avgiftsfri + anonym)

- [Ehyt.fi](https://www.ehyt.fi)

EHYT rf:s missbrukarrådgivning Telefonnummer: 0800 900 45 (avgiftsfri + anonym + du kan ringa när som helst)

112-applikationen (servicerådgivning, informationssökning)

TURKU
ÅBO

Allmänt om rusmedel

Årskurs 9, Lektion 1

Åbo stads projekt för förebyggande rusmedelsarbete Selvästi JEES! (Nyktert JESS!) 2023–2025, Sanna Tahko & Kristiina Helenius

Källor:

Institutet för hälsa och välfärd

Ehyt rf

Centralförbundet för Mental Hälsa

Droglänken

	Lagliga rusmedel	Olagliga rusmedel	Andra skadliga ämnen/ föreningar
Under 18 år	X	X	X
K-18	Tobak, svaga alkoholdrycker (alkohol 1,2–22%). Nikotinpåsar. E-cigarettor (produkter i gatuhandeln olagliga). Snus (försäljning och köp olagligt i Finland.)	Droger, t.ex. cannabis, kokain, ecstasy, heroin. Nikotinprodukter med över 20 mg nikotin (t.ex. vissa e-cigarettor). Olagliga i Finland för personer i alla åldrar!	Läkemedelsmissbruk. Blandmissbruk. Alla kemikalier som används i berusningssyfte.
K-20	Starka alkoholdrycker, t.ex. vodka, alla med över 22 % alkohol		

Rusmedelsfakta

- www.kahoot.it
- Logga in i spelet med EGET förnamn.

World cafe-övning

- Dela in er i 4 grupper.
- Varje grupp får ett papper med en fråga med rusmedelstema. Gruppen har 3–4 minuter tid att svara. När tiden tar slut ges frågorna vidare till följande grupp. Varje grupp svarar på varje fråga.
- Syftet är att skriva gruppens åsikter om frågan på pappret, man behöver inte söka information.
- När grupperna har svarat på alla frågor presenterar grupperna resultaten för klassen. Svaren diskuteras tillsammans.
- Om du vill kan du lämna affischerna t.ex. på väggen i klassen för att påminna om ämnet.

Beroende och självkännetdom

Årskurs 9, Lektion 1

Åbo stads projekt för förebyggande rusmedelsarbete Selvästi JEES! (Nyktert JESS!) 2023–2025,

Sanna Tahko & Kristiina Helenius

Källor:

Institutet för hälsa och välfärd

Ehyt rf

Centralförbundet för Mental Hälsa

Droglänken

Känslan i dag?

Beroende

- Vad är beroende?
- Vad kan man bli beroende av?
- **Hur påverkar känslan människors användning av rusmedel?**

Beroende

- Tvångsmässigt behov av något rusmedel eller någon verksamhet.
- Det psykiska eller fysiska tillståndet ger tillfällig tillfredsställelse, varefter abstinenssymtomen börjar.
- Hur lätt blir man beroende: Det påverkas bland annat av ärftliga faktorer, upplevelser i barndomen och ungdomen, stress och krissituationer i livet.
- Beroende är en sjukdom!
- En beroende person identifierar eller medger inte alltid sitt beroende.
- Skadeverkningar av beroende kan vara t.ex. hälsorisker, försämrade relationer, ekonomiska nackdelar (t.ex. anskaffning av rusmedel, penningsspel)

Faktorer som skyddar mot missbruksproblem

- Nära relationer till familjen/en annan pålitlig vuxen.
 - Sunt självförtroende, positiv självbild.
 - Känsla av delaktighet (t.ex. hobby, kompisar, skola, arbete, familj, spelgrupp).
 - Starka emotionella och sociala färdigheter.
 - Framgångar och positiv respons.
 - Närmiljöns ansvarsfulla inställning till rusmedel.
- **Bristen på ovan nämnda saker innebär inte att den unga blir missbrukare, men risken är större.**

Vad är det bästa med mig?

(övningen Bäst med mig)

Mistä olet saanut hyvää palautetta?

Mitä ominaisuuksia arvostat itsessäsi?

Mitä teet mieluiten vapaa-ajalla, kun ei ole pakko tehdä mitään?

Miten tsemppaat itseäsi, jos tulossa on jotain jännittävää?

Mistä saat jaksamista arkeen?

Mitä tulevaisuuden suunnitelmia/haaveita sinulla on (työ, opiskelu, perhe, matkustelu, harrastus ym. ym.)?

Kuvitellaan, että sinulle tulisi ongelmia päihteidenkäytön kanssa. Miten se voi vaikuttaa tulevaisuuden suunnitelmien/haaveidesi toteutumiseen?

Var får jag hjälp med mina eller en närståendes missbruksproblem eller psykiska problem?

- Vi delar in oss i små grupper.
- Varje grupp får en egen A4 med olika teman.
- I gruppen söker ni under den egna rubriken olika aktörer av vilka ni kan få hjälp med problem i Åboregionen.

Brott(?)

Laglighetsfostran för
årskurs 9
Rättigheter och
skyldigheter

Saara Juutinen, Alvin Koskinen, Laura Kiviranta, Paula Mäkelä och Reetta Vainio

Källor:

[Förstasidan – Brottsofferjouren \(riku.fi\)](https://rikssentorjunta.fi/sv/framsida)

<https://rikssentorjunta.fi/sv/framsida>

<https://www.nuoretjarikollisuus.fi/sv>

[Strafflag 39/1889 - Uppdaterad lagstiftning - FINLEX ®](#)

Case-uppgift från boken Konstaapeli Daniel tässä, moro! (Konstapel Daniel här, tjena!) (Kalejaiye, Daniel, 2022)

TURKU
ÅBO

Om laglighet

Personer under 18 år ska skyddas mot alla former av verksamhet som äventyrar tillväxten och utvecklingen.

= vuxnas ansvar

Barnet har rätt att få information om världen på sin åldersnivå.

= barnet ansvarar för att lära sig av världen

Vi strävar tillsammans efter en bättre verklighet. Var och en är skyldig att känna till lagen.

= var och en har rätt att vara trygg och i fred

Var och en ansvarar också för sina egna handlingar

- straffrättsligt ansvar
- skadeståndsskyldighet

Skyldigheter och rättigheter

Medborgerliga rättigheter

- Likabehandling
- Yttrandefrihet
- Alla kan själva välja bostadsort och röra sig fritt i Finland.
- Integritetsskydd
- Rätt att välja sin egen religion. Om man inte vill behöver man inte välja någon religion.

Medborgarskyldigheter

- I Finland måste man följa Finlands lag
- Läroplikt
- Betalning av skatt
- Alla är skyldiga att vittna i rätten om de kallas dit.
- Alla är skyldiga att hjälpa om en olycka inträffar.
- Alla är skyldiga att meddela polisen om de ser ett brott eller vet att ett sådant planeras.

De vanligaste brotten bland unga

- Egendomsbrott

- snatteri, stöld och rån **Böter–4 år fängelse**

- Vilseledande

- bedrägeri och ocker **Böter–4 år fängelse**

- Trafikbrott

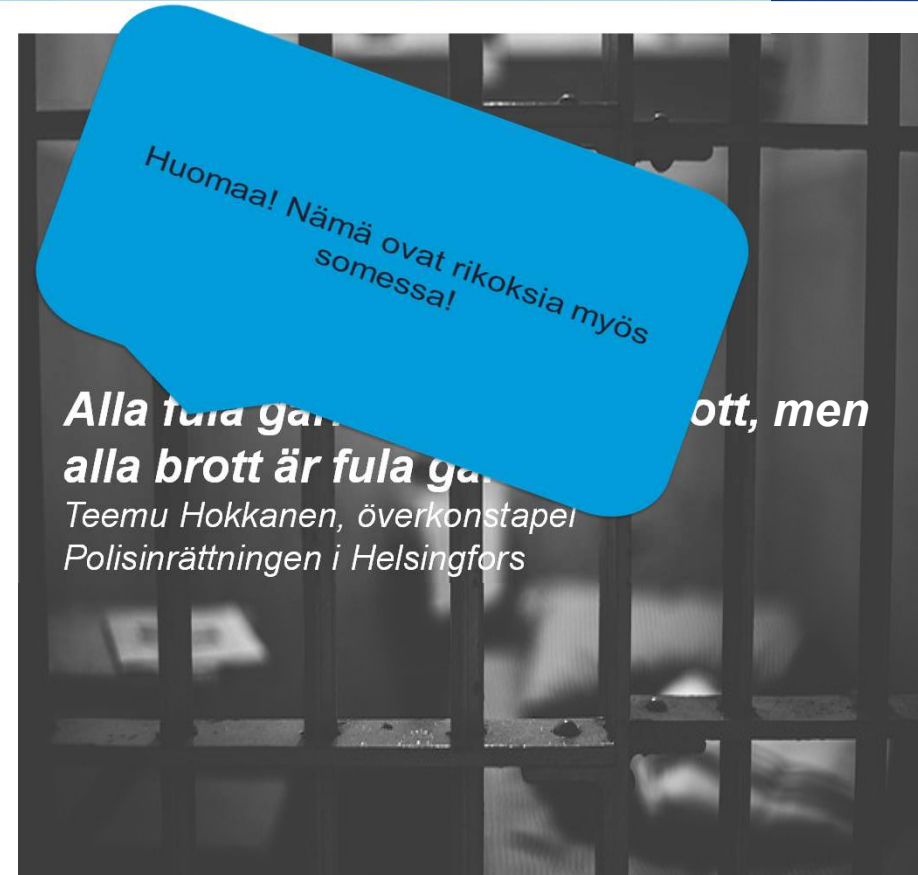
- äventyrande av trafiksäkerheten
- körning av ett fordon utan behörighet **Böter–2 år fängelse**

- Våld och tvång

- olaga hot
- tvång och misshandel **Böter–10 år fängelse**

- Sexualbrott

- spridning av en video eller bild med sexuell nyans som tagits av ett barn. **Böter–6 år fängelse**

Exempel på brott bland unga

Rån Mars 2024

- 6 personer rånar telefon och hörlurar av en 16-åring med hot om våld. Gärningen filmas.
- 2 av gärningspersonerna över 15 år
- Dom 7 månader villkorligt fängelse
- [Teinipojat piirittivät 16-vuotiaan kerrostalon pihalla ja hakkasivat hänet - PK-seutu | HS.fi](#)

Ärekränkning 2022

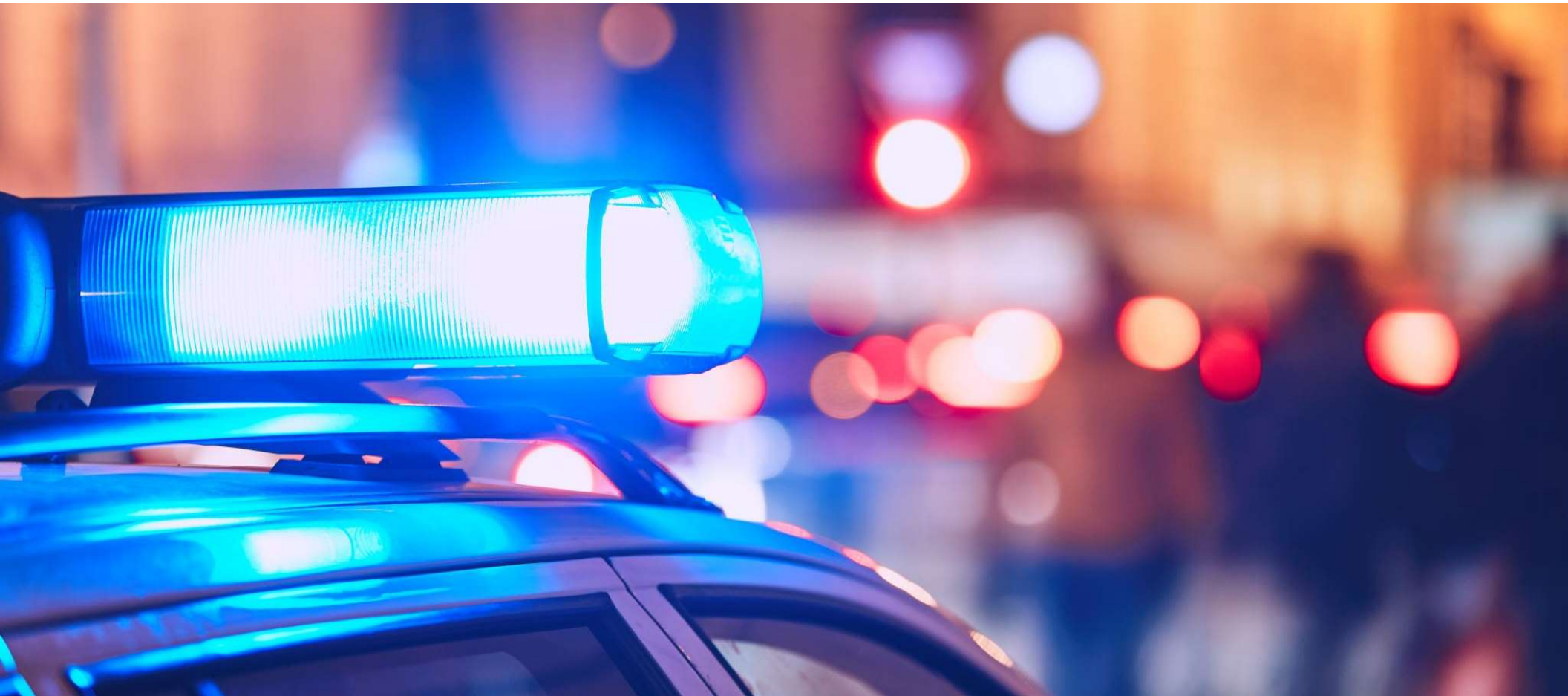
- Ungdom X publicerade en bild i Snapchat där hen hade en identifierbar skada i ansiktet. X lät förstå att pojkvännen hade orsakat skadan.
- Ingen polisanmälan hade gjorts om eventuell misshandel.
- **16-åringen** dömdes till 15 dagsböter för ärekränkning som begåtts som ung person.
- [Nuori tyttö kertoi Snapchatissä poikaystävänsä pahoinpidelleen hänet – sai lopulta itse tuomion kunnianloukkauksesta | Paikalliset | Helsingin Uutiset](#)

Olaga hot Maj 2023

- En stor grupp ungdomar samlades för att spela fotboll.
- Situationen eskalerade och dödshot ropades ut under evenemanget.
- Ärendet framskred till polisutredning som misstanke om olaga hot.
- [Yli sata nuorta kokoontui jalkapallopeleihin Lappeenrannassa – poliisi tutkii, tapahtuiko siellä laiton uhkaus | Kotimaa | Yle](#)

Misshandel Februari 2023

- En 14-åring slogs i ansiktet på skolgården och hans plånbok stals
- Förbrytaren var 16 år
- Dom för misshandel: 60 dagsböter (=360 euro). Skadestånd som betalas till offret 500 euro. Rättskostnader som betalas till offret 1000 euro.
- [14-vuotias pahoinpideltiin tamperelaisen koulun pihalla kesken koulupäivän - Tampereen seutu - Ilta-Sanomat](#)

Uppgift: Bli brottsutredare

Vilka brott hittar du i berättelsen?

Tuukka, Nico och Toni är på hemmafest. Stämningen på festen blir spänd och Nico och Toni börjar gräla.

Grälet börjar med skrik och knuffar, men eskalerar snabbt. Människor runt grälmakarna väljer sida och börjar skrika förolämpningar mot den andra parten. Toni skriker åt Nico att han är skyldig Toni 3000 euro och om Nico inte betalar slår Toni in ansiktet på honom. Efter att ha skrikit och hotat lyckas Toni slå Nico i tinningen så hårt att Nico faller medvetslös ner i marken. Toni tar plånboken ur Nicos ficka och meddelar samtidigt att skulderna härefter fördubblas varje vecka.

Tuukka hoppar in för att skydda Nico från ytterligare slag. Toni tittar förvånad på Tuukka och frågar vad "hans problem" är. Tuukka får inte fram orden, varvid Toni tar Tuukka i strypgrepp, släpar honom till städskrubben, stänger dörren och lägger en stol framför dörrhandtaget som ett hinder.

Toni tittar på festsällskapet som stirrar på honom upprört och frågar "är det ännu någon som har några problem?" Ingen vågar säga något och Toni lämnar platsen och lämnar Tuukka i skåpet och Nico liggande medvetslös på golvet.

Rån

- Kapitel 31 § 1 (Toni använder våld och stjälar plånboken)

Frihetsberövande

- Kapitel 25 § 1 (Toni stänger in Tuukka i städskrubben)

Eventuella anknyttande brott

- Olaga hot; 25 § 7
- Ocker; Kapitel 36 § 6

Sociala medier

- **Visste du att:**

- man inte får skicka nakenbilder till någon utan tillstånd?
- Man inte ens får be om nakenbilder av en person under 16 år?
- Delning av nakenbilder som någon annan skickat och visa dem för andra är olagligt?
- Du inte får ha nakenbilder från personer under 18 år sparade på någon enhet?

→ **Fundera på vad du delar och till vem du delar!**

→ **Kom ihåg att du kan bli ansvarig för vad du publicerar!**

Var får man hjälp i olika situationer?

- [RIKU.FI](https://www.riku.fi)

Brottsofferjouren 116 006 betjänar på finska må–fr kl. 9–20. (avgiftsfri + anonym) på webbplatsen RIKU-Chat.

- [MLL.FI](https://www.mll.fi)

MLL Barn- och ungdomstelefon 116 111 måndag till fredag kl. 14–20, lördagar och söndagar kl. 17–20 (avgiftsfri + anonym)

- [Ehyt.fi](https://www.ehyt.fi)

EHYT rf:s missbrukarrådgivning Telefonnummer: 0800 900 45 (avgiftsfri + anonym + du kan ringa när som helst)

112-applikationen (servicerådgivning, informationssökning)

